

מראי מקומות - יומא

נג.

משופש, שאינו מתחייב משום ביאה ריקנית, כפי שאמרו במנחות (כז: ויעוין ברש"י שם שביאר מהו משופש), ובאופן זה אינו עובר אלא משום קטורת חסירה. ותירץ, שלגבי קטורת נאמר 'הבאה', וכיון שהביא שלא כדרך הבאה, אפילו אם לא חיסר אחת מסמניה, כיון שלא הביא כדרך הבאה אינה הקטרה, וחייב מיתה משום הקטרה שלא כהלכתה. ועל כרחק הביא בדרך הבאה, ולזה הקשו מדוע אינו מתחייב משום ביאה ריקנית.

ובחידושי הגרי"ז (זבחים קיב:) הביא בשם הגר"ח לתרץ קושיית הגבורת ארי להיפך, שאם לא נכנס בדרך הבאה רגילה, אין על זה כלל שם הקטרה לענין לחייב מיתה בחיסורה, ועל כרחק מדובר בנכנס בדרך הבאה, שרק אז שייך לחייבו משום קטורת חסירה. נמצא, שהנכנס שלא כדרך והביא קטורת, להגבורת ארי חייב מיתה משום הקטרה שלא כהלכתה, ואפילו אם אינו חסר כלום. ולהגר"ח אינה נחשבת הקטרה כלל, ואף אם מקטיר קטורת חסירה [וראה באפיקי ים (ח"ב, סי' ל')] שהביא תירוץ הגר"ח בשם הקדושת יום טוב, וכתב שהוא להיפך מדברי הגבורת ארי].

ד. אפילו תימא הזיד בזו ובזו כגון דעייל שתי קטרות וכו' בשאגת ארי (ע"א) דן האם יש איסור הבערה ביום הכיפורים כמו בשבת. וכתב, שלכאורה יש להביא ראייה מסוגייתנו שאין איסור הבערה ביום הכיפורים, שאם יש איסור הבערה, מה תירץ רב אשי, הרי עדיין יש לחייבו משום הבערה שלא לצורך, ומדוע הוצרכו לדין חיסר אחת מכל סמניה. ודחה, שקושיית הגמרא אינה על מעשה ההקטרה, אלא על הביאה, מדוע מתחייב על הכנסת קטורת חסירה, ולא משום ביאה ריקנית, וכיון שנידון הגמרא אינו על מעשה ההקטרה כלל, אין להוכיח לדין הבערה.

ה. כגון דעייל שתי קטרות אחת שלימה ואחת חסירה חקר האפיקי ים (ח"ב, סי' ל'), מהו דין המכניס קטורת שלימה והקטירה חסרה. האם מכיון שהכניס בהיתה, אף שהקטיר חסרה, לא עבר למפרע על ביאה ריקנית, כיון שכשנכנס היתה דעתו והיה ביכולתו לעשות עבודה, או שמכיון שלמעשה נכנס ולא עשה עבודה, נמצא שלמפרע נכנס ביאה ריקנית וחייב. וכתב שיותר מסתבר שלא עבר למפרע, וכן דייק מסוגייתנו, שמשמע שאם הכניס שלמה, והקטיר החסירה, אינו חייב אלא משום הקטרת חסירה, ולא משום ביאה ריקנית.

אבל הריטב"א כתב, שמדובר בהקטיר שניהם, לפי שאם הקטיר רק החסירה, יתחייב משום ביאה ריקנית, שהרי לא

א. הא לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה

כתב הבית יוסף (או"ח ריש סי' קל"ג ד"ה ועליך) שדוקא אם חיסר מאחד עשר הסממנין חייב מיתה, אבל אם חיסר שאר דברים, שאינם באים אלא לתקן מעשה הקטרת אין חייב כלום. עוד כתב, שיתכן שאפילו איסור אין בזה, ואינו אלא מצוה מן המובחר להביאם. ובתוך דברים אלו הזכיר את המעלה עשן, והביא ראייה ממה שאמרו לעיל (לח.) שהביאו אומנים שהיו יודעים לפטם הקטורת ולא ידעו להעלות עשן, שלא היה מתמר ועולה אלא מפציע לכאן ולכאן, ופירש רש"י שלא היו מכירים בעשב שהוא מעלה עשן, ומשמע שאף שלא היה בה מעלה עשן הקטירו, ומוכח שאין איסור בדבר, אלא חיסר מצוה מן המובחר.

ובבאר שבע (כריתות דף ו') תמה מסוגייתנו, שמבואר שאם חיסר את המעלה עשן חייב מיתה, והניח בצריך עיון. ובשו"ת שער אפרים (סי' ט"ז) כתב ליישב, שכוונת הגמרא היא שאם לא הביא שום עשב שיכול להעלות העשן חייב מיתה, אבל אם הביא עשב, אלא שחיסר את העשב הנקרא 'מעלה עשן' אינו חייב, ועשבים אחרים כשרים בדיעבד כפי שריבתה הגמרא מפסוקים את העיקר ואת העלה.

ובליקוטי הלכות כתב, שרב ששת הוזה את שאר ימות השנה ליום הכיפורים הוא רק לשיטתו, אבל שאר אמוראים, שאין דורשים את הפסוק לשאר ימות השנה, יתכן שסוברים שהעיקוב הוא רק ביום הכיפורים, אבל שאר ימות השנה אינו אלא מצוה בעלמא. והביא בזה מחלוקת ראשונים, שלדעת התוספות (ד"ה חז) שאר ימות השנה שוים ליום הכיפורים לכולי עלמא, אבל התוספות ישנים הביאו בשם ר' מנחם שדין זה הוא רק ביום הכיפורים.

והביא דברי המשנה למלך (כלי המקדש ב' ג') לבאר שיטת הכסף משנה שבשאר ימות השנה הוא רק מצוה בעלמא, ודייק כן בדעת הרמב"ם, שלא הביא דין מעלה עשן אלא לגבי קטורת של יום הכיפורים, ועל פי זה מיושבים דברי הבית יוסף בפשיטות, כיון שחייב המיתה הוא רק ביום הכיפורים, ורק לרב ששת יש חייב בכל ימות השנה.

ב. או שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה

פירש רש"י, שכתוב 'הקטורת' ודורשים שלימה ולא חסירה. ופירש הגבורת ארי (מלואים), שכן מצינו במקומות נוספים שה"א בא לעכב, וציין לסוגיא בזבחים (ס"ב).

ג. ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית

הקשה הגבורת ארי (מלואים), מדוע לא תירצו שהכניס דרך

מראי מקומות - יומא

נג. (המשך)

הפנימי בלבד. והקשו שבתורת כהנים משמע שהקטרת הובאה לקודש הקדשים, ושם נשרפו, והניחו בצריך עיון.

ה. מצוה להביא מן ההדיט

בתוספות רבינו פרץ בעירובין (סג) הקשה, שהוראה בפני רבו מותרת אם היא באה להפרישו מאיסור. ותירץ, שגם להפריש מאיסור אינו מותרת אלא בדרשה שקיבלה מרבו, אבל אם התלמיד דורש דרשה חדשה, יש לו לשאול, ולא להורות. ועיין שם עוד שביאר שבאמת לא הורו כראוי (ושלא כרש"י כאן). ובמהרש"א שם הקשה, שהרי הוא מפורש בפסוק, ואין זו דרשה כלל, ומה שייך בזה הורו הלכה בפני רבו, הרי הוא דין פשוט אצל כל תלמיד. ותירץ, שאפשר היה לפרש הפסוק באופן אחר, שיבעירו מן האש שהוא כבר על המזבח, שהוא אש מן השמים.

ז. אלא מצדדין פניהן והולכין

פירש השיח יצחק, שלילך לאחוריו ממש אי אפשר, שהרי הוא צריך להטות פניו מעט שלא תגוף באבן רגלו, ורבה שהלך כך עד שאכן ניגף ברגליו כמובא להן, מדת חסידות הוא, ולכך ברכו רב יוסף.

עשה שום עבודה. וכתב הלקוטי הלכות (בזבח תודה) שמשמע מדברי הריטב"א, שהחיוב על ביאה ריקנית הוא רק אם הקטיר החסירה לבדה, אבל אם הקטיר שניהם אף שמתחלה הקטיר החסירה, כיון שלבסוף הקטיר גם השלמה, ומתחילה היתה דעתו בשעת ביאתו להקטירה אינו חייב משום ביאה ריקנית. [והוא כדברי המשנה למלך (ביאת מקדש ג' י"ט) המובא לעיל (כ"ב): שאם נכנס בהיתה, שוב יכול לשהות שם כל היום כולו, שאם לא כן, אף אם הקטיר תחילה השלימה מדוע אינו מתחייב על הקטרת החסירה משום שהיה ריקנית].

ו. קרא לקרא

הקשה השיח יצחק, שמהפסוק 'כי בענן' לא שמענו מיתה למי שלא נתן בה מעלה עשן, שהרי 'לא ימות' נאמר על ביאה ריקנית, ולזה צריך את 'וכסה'. עיין שם מה שכתב ליישב.

ז. אף על פי שהאש יורדת מן השמים

מצוה להביא מן ההדיט

כתבו התוספות בעירובין (סג), שמשמע שהיו מקטירים הקטרת על מזבח החיצון, שרק במזבח החיצון שייך דין זה, והוראת שעה היתה, שהרי כל הקטרת נקטרת במזבח